

ЗЛАТАРСКА ЧЕТА У ОДБРАНИ УЖИЧКЕ РЕПУБЛИКЕ

Осјлобођење Ужица, долазак Брховног штаба у овај град, формирање народне власти и почетак рада фабрике оружја имали су великог утицаја на расположење становништва и догађаје у нововарошком срезу. Брзо су отворене везе између Главног штаба партизанских одреда Санцака и Врховног штаба у Ужицу, што се осетило на темпу развијања устанка у нововарошком срезу. Прва златарска партизанска чета убрзо је нарасла на 130 бораца, међу којима је највише било омладине, како српске тако и муслиманске.

Из слободног Ужица почеле су курирске везе преко Златибора и Јавора. Стизале су вести, упутства, прогласи и други политички материјал који су преко нововарошког среза достављани и другим срезovima: милешевском, прибојском, пљеваљском и бијелопољском. У западни део Санцака преко Златибора је почело да пристиже и доста оружја. Нешто каоније оружје је догурано и преко Ивањице, Катића и Јавора.

У то време партизанске снаге из нововарошког, сјеничког, милешевског и прибојског среза успоставиле су преко Јавора и директне везе с партизанским јединицама из Ивањице и Ариља и до краја Октобра 1941. године остварено је неколико успешних заједничких акција против четника Божа Јаворца на Чемерници и Јавору.

Кад је Ужице по други пут угрожено од четника, Врховни штаб је наредио Главном штабу за Санцак да хитно пошаље Златарску чету у Ужице да би осталим јединицама помогла у одбијању четничких напада.

Ноћу између шестог и седмог новембра 1941. године, Златарска чета нанша се на прослави октобарске револуције у школи у Акмачићима, недалеко од Нове Вароши. Наређење за покрет према Ужицу добила је кад је програм прославе био при крају.

Чета је одмах кренула преко Радоиње, где је био Главни штаб за Санцак. После добијања задатка од Главног штаба, чета је преко Увца и Сеништа кренула у правцу Драглице. У Драглици су чекала два камиона које је Главни штаб за Србију послао да нас превезу у Ужице.

У Ужице смо стогли седмог новембра око 18 чаоова. На наше задовољство, Ужице је одавало изглед свечаног града јер је у њему тек била завршена прослава октобарске револуције. Било нам је жао што и ми нисмо стигли на прославу. Мало смо ое одморили, попунили муницијом и добили још један пушкомитраљез.

Рано изјутра 8. новембра, после краћег говора комесара Ужичког партизанског одреда Милинка Кушића, испраћени смо на положаје јужно од Карана, на Металци. Стигли смо усиљеним маршом, по киши и магли. Одмах смо успоставили везу са Ужичком и Златибороком четом, које су већ биле ушле у окршај с четкицима. Четници су ноћу између седмог и осмог новембра упали у Каран, похватили око 80 људи и жена; касније су неке од њих на зверски начин побили, а остале предали Немцима,

Четници су на Металци били спремни на својим положајима. Златарока чета напала их је из покрета и врло брзо их натерала у бекство. Одмах затим на брзину оу напустили и Каран.

Наставили смо гоњење четника према Косјерићу. Истог дана до 19 часова колоиа Златароке чете стигла је до Губиног Дола, Услед јаке магле и суонежице са хладним ветром, морали смо да застанемо. Заноћили омо на достигнутом положајима.

Сутрадан смо у зору кренули у правцу Црнокосе. На Црнокоои се нашаа Ибарока партизанска чета, о чијем присуству на том правцу команда Златарске чете није била обавештена, Ни Ибарока чета није знала за нашу, па је дошло до сукоба између две чете, јер су и једни и други мислили да пред собом имају четнике. У Ибарокој чети погинула су два борца, а из Златарске погинуо је скојевац Чедо Зорић из Нове Вароши. Била је то прва жртва Златароке чете откако је основана. У обе чете настала је велика жалост због трагичног догађаја,

Погинуле другове смо испратили за Ужице, а Златарока чета је продужила покрет и око 18 часова, не наилазећи на отпор четника, опустила се у Косјерић. Ту је преноћила и сутрадан, 10 новембра, по наређењу Главног штаба за Орбију, вратила се у Ужице.

После краћег одмора у Ужицу је почела четна конференција на којој су анализирани пропусти и успеси за време борбе. У току конференције изненада је дошао друг Тито у пратњи члана Главног штаба за Санџак Воје Лековића. Тада смо први пут видели Тита. На крају коеференције он се похвално изразио о ефикасном, брзом и енергичном разбијању четника на правцу Каран — Коојерић. После ое интересовао да ли омо уморни, да ли омо снабдевени оружјем и другим потребама. Његов долазак оставио је сналсан утисак на све борце.

Оутрадан је друг Тито поноозо наишао у моменту кад ое чета спремала да крене на нови задатак у правцу Бајине Бапгте. Гада нам је рекао да ће с нама на положаје поћи један топ калибра 75 милиметара и један тенк. Били омо одушевљени.

Чета је из Ужица комионима превезена у Бајтну Башту. Тамо омо стигли 12. новембра око 18 часова. Повезали омо ое с командиром Посаво-тамнавске чете Стеваном Боротом, који је команду Златарске чете упознао са оитуацијом на положају. Четнички положаји су били на деоној обали речице Рогачице, на Бошковцу и Жутој стени. По заједничком плану чете су у току ноћи између 12. и 13. новембра заузеле полазне положаје за јутарњи напад. Златарока чета је имала задатак да фронтално нападне четничке положаје на десној обали Рогачице и да им пресече линију како би ое опречило одступање (ка Бошкочвцу и Жутој стени. Дуж пута Бајина Башта — Љубовија кретале су се Посаво-тамнавска и Рачанока чета с топом и тенком као подршоком. Брзим јутарњим нападом 13. новембра савладан је врло јак отпор четника и они су потионути ка Љубовији, а мањим делом ка Бошковцу и Жутој Стени, Наступила је врло хладна и тамна ноћ са ветром и суонежицом. Морали омо заноћити на положајима,

Сутрадан је оовануло без магле и кише. Златарска чета је наставила да напада четничке положаје на Бошкочвцу и Жутој стени, а Посаво-тамнавска и Рачанска чета су продужиле напад на свом одсеку у правцу Љубовије.

Четнички положаји на Бошкочвцу и Жутој стени били су, по овом географоком положају и конфигурацији земљишта, врло подесни за одбрану. Прилази су били стрми и откривени. Акција се морала изводити брзо, у комбинацији са бочним нападом једног вода. Захваљујући брзом нападу и одважности бораца, четници су протерани и са тих положаја и пре ноћи их је нестало испред наше чете.

Ујутру 15. новембра извршен је нов покрет према Љубовији. Око 11 часова Златарока чета је наишла на две узастопне четничке заседе које је брзо ликвидирала и даље несметано наставила кретање ка Љубовији. У Љубовију смо стигли око 18 часова. Неш-Ћ) пре нас у Љубовију су заједно стигле Посаво-тамнавока и Рачанска чета, а с њима и Радивоје Јовановић Брадоња с топом, тенком и његовом командом.

У Љубовији је чета ноћила, а сутрадан, заједно са Рачанском четом, продужила трагање за четницима у правцу Грачанице и Крупња и предвече стигла на комуникацију Љубовија — Крупањ. Тако је на тим положајима Златарска чета, доста уморна од десетодневних борби и покрета с малим предасима, завршила свој борбени задатак у одбрани Ужица.

У Борбама од Бајине Баште до Љубовије Златарска чета је изгубила одважног и врло храброг борца, митраљесца Шућра Нусића из Нове Вароши. Други храбар борац Радивоје Радовић, омладинац из Бистрице, задобио је јаке опекотине по рукама јер је у брзом јуришу на четничке положаје убацио бомбу у њихов заклон и чим је ликвидирао четничку посаду у заклону зграбио је усијану цев освојеног митраљеза.

После борби на овом правцу чета је враћена у Ужице, где је 18. новембра одржана четна конференција на којој су анализирани борбе ОКО Љубовије. На конференцији је присуствовао делегат Главног штаба за Србију Мирко Томчић. На његов предлог похваљено је 19 бораца који су се нарочито истакли храброшћу, а чети је као целини одато признање за врло уопешне и енергичне борбе на овом правцу.

Сутрадан је чета попуњена муницијом и истог дана камионима превезена до Драглице. Одатле је у колони стигла у Радошњу око 18 часова.

Пошто је чета била одсутна из нововарошког ореза пуних 12 дана, четници су имали доста времена да мобилишу људе и да се припреме за напад на партизанске снаге у подручју између Увца и Лима. Они су тих дана одржали саветовање својих руководилаца из нововарошког, сјекичког, милешевског и прибојског среза и имали су намеру да напад на наше снаге изврше заједно са италијанским гарнизонима из Нове Вароши, Прибоја и Пријепоља. Изгледа да нису очекивали скори повратак Златарске чете. На овом простору су се пре нашег повратка из Љубовије налазиле само три мање јединице: Милешевска, Прибојска и Сјеничка чета. Увиђајући нараслу опасност од четника, Главни штаб за Санџак наредио је Златарској и Сјеничкој чети да 22. новембра 1941. године крену усиљеним маршом и нападну четнике у Акмачићима. Чете оу одмах кренуле. Пошто су наше две чете заузеле положаје око школе у Акмачићима, позвали оне четнике да се предају. Уместо тога они су отворили ватру по нашем стрелачком строју. Наши одважни и већ прекаљени борци нису се збунили. Група бораца оне у једном налету приближила школи и убацила ручне бомбе у подрум. Четници су почели у паници истрчавати из школе и бацати оружје на гомилу испред школових врата. Било их је око 85 под командом самозваног војводе Влајка Ђурчића. Разоружани и очито заплашени, после кратког говора Владимира Кнежевића, команданта Главног штаба за Санџак, заробљени четници пуштени су кућама. Задржане су само коловође и спроведени у Главни штаб за Санџак. Тада се сасвим јасно сазнало да је постојао договор са Италијанима да нас нападну.

Ускоро се показало да је акција у Акмачићима доста допринела да се обезбеде услови за несметано повлачење партизанских снага из Ужичке републике при крају прве непријатељске офанзиве.

Чедомир ДРУЛОВИЋ